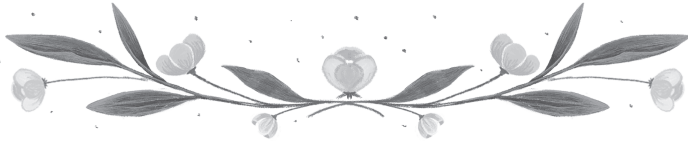

Люсі Мод
Монтгомері

Енн
із Ейвонлі

Харків
«ФОЛІО»
2025

I

Сердитий сусід

Одного стиглого серпневого полудня висока струнка дівчина шістнадцяти з половиною років, із серйозними сірими очима й волоссям, котре її друзі називали золотисто-каштановим, сиділа на широкому ґанку з червоного пісковуку перед будинком на острові Принца Едварда, твердо постановивши перекласти з десяток рядків із Вергілія.

Але серпневий полудень, з блакитними серпанками, що повисли над схилами зі збіжжям, з легеньким вітерцем, який шепоче щось, як ті ельфи, у вітті тополь і з червоними маками, що спалахували, пританцьовуючи й поблискуючи, на фоні темного переліска з молодих ялинок за вишневим садом, підходив радше для мрій, а не для мертвих мов. Незабаром книга Вергілія непомітно впала на землю, а Енн, сперши підборіддя на складені перед собою руки й поглядом стежачи за купою пухнастих хмаринок, які, ніби утворюючи велику білу гору, саме збилися над будинком пана Дж. Гаррісона, була десь далеко, у прекрасному світі, в якому одна вчителька старанно працювала, виховуючи майбутніх державних діячів і сповнюючи їхні уми та серця високими й піднесеними прагненнями.

Проте, якщо поглянути на сувору реальність — що, слід зізнатися, Енн робила вкрай рідко, хіба що їй доводилося — скидалося на те, що в ейвонлійській школі навряд чи знайдеться якийсь учень, котрий міг би стати знаменитістю; та

ніколи не знаєш напевне, що може статися під впливом хорошої вчительки. Енн, наче крізь рожеві окуляри, бачила певні ідеали того, чого може досягти вчителька, якщо тільки піде правильним шляхом. Зараз вона саме уявляла собі чарівну сцену, за сорок років відтепер, з одним відомим чоловіком (причину його знаменитості було залишено в зручній невідомості, та Енн хотілося, щоб він був ректором університету або канадським прем'єром), котрий низько схилився, цілуючи її зморшкувату руку й запевняючи, що саме вона першою пробудила в ньому його поривання і що всім своїм життєвим успіхом він завдячує тим урокам, які вона прищеплювала йому так давно в ейвонлійській школі. Та раптом це приємне видіння затьмарило дещо зовсім не таке приємне.

Удавано сумирна маленька джерсійська корівка спішно пробігла стежкою, і вже через п'ять секунд з'явився пан Гаррісон... якщо словом «з'явився» можна описати спосіб його появи на подвір'ї.

Він перестрибнув через паркан, не відчиняючи воріт, і розлючено став навпроти, втупившись поглядом в ошелешену Енн, яка зірвалася на ноги й стояла, збентежено дивлячись на нього. Пан Гаррісон віднедавна жив по-сусідству, праворуч від їхнього будинку, і вона ще не зустрічалася з ним віч-на-віч, хоча й бачила його раз чи двічі.

На початку квітня, ще до того, як Енн повернулася додому з Королівської вчительської семінарії, пан Роберт Белл, чия ферма з західного боку прилягала до будинку Катбертів, продав свій маєток і переїхав до Шарлоттауна. Його ферму придбав такий собі пан Дж. Гаррісон, чие ім'я, а також те, що він був родом із Нью-Брансвіка, — це все, що було про нього відомо. Але перш ніж прожити місяць в Ейвонлі, він уже зажив слави дивакуватого чоловіка... «безумця», як казала пані Рейчел Лінд. Пані Рейчел, як пам'ятають ті з вас, хто вже встиг з нею познайомитися, була дуже відвертою леді. Пан

Гаррісон однозначно був не таким, як решта, — а це, як усім відомо, невіддільна риса безумців.

Почнімо з того, що дім він утримував самотужки й привселюдно оголосив, що не хоче бачити жодних дурних жінок поблизу своїх володінь. Жіноцтво Ейвонлі відплатило йому за це поширенням жажливих чуток про те, як він веде домашнє господарство та куховарить. Він найняв малого Джона-Генрі Картера з Вайт Сендс, і саме Джон-Генрі поклав початок цим історіям. По-перше, у маєтку Гаррісона ніколи не було визначеного часу для їжі. Пан Гаррісон міг собі щось перехопити, коли відчував голод, і якщо в цей час Джон-Генрі був десь поряд, то і йому перепадала якась їжа, та якщо ні — йому доводилося чекати до наступного такого перекусу господаря. Джон-Генрі жалібно скаржився на те, що помер би з голоду, якби тільки не бував удома кожної неділі й не міг наїстися там досхочу, та ще якби мама не давала йому зі собою кошик харчів завжди, коли він вирушав назад до господаря в понеділок уранці.

Що ж до миття посуду, то пан Гаррісон навіть не вдавав, що хоч колись це робить, якщо тільки не наставав дощовий деньок. Тоді він приймався за роботу й мив його весь разом у діжці з дощовою водою й залишав, щоб обсох.

На додачу до всього, пан Гаррісон був ще тим жмикрутом. Коли його попросили пожертвувати якусь дещицю на зарплату для преподобного пана Аллана, він сказав, що перше подивиться, скількох доларів вартує його проповідування: він не хотів купувати свиню в мішку. А коли прийшла пані Лінд, щоб зібрати пожертвування на місіонерські справи, а разом і поглянути на маєток зсередини, він відповів їй, що серед старих пліткарко в Ейвонлі більше, ніж будь-де, язичниць, і що він би з радістю зробив пожертвування на користь місії з їх хрещення, якби вона за це взялася. Пані Рейчел пішла звідти й сказала, що лише завдяки Божій милості бідолашна

дружина Роберта Белла вже спочиває в могилі, адже це б розбило їй серце, якби вона побачила, в якому зараз стані будинок, котрим вона раніше так пишалася.

— А вона ж через день протирала кухонну долівку, — обурено розповідала пані Лінд Марілла Катберт. — Якби ж ти тільки бачила ту кухню зараз! Мені довелося підтримувати свої спідниці в руках, коли я проходила там.

Насамкінець, у пана Гаррісона був папуга на ім'я Джинджер. В Ейвонлі ніхто до цього не тримав у себе папуг, тож, як наслідок, такий вчинок не розцінювався як гідний пошани. А який же то був папуга! Описуючи його словами Джона-Генрі Картера, більш нечестивої пташки у світі не знайдеш. Він жахливо лаявся. Пані Картер умить забрала б Джона-Генрі звідси, якби знала, що зможе прилаштувати його в якесь інше місце. На додачу до всього, одного разу, коли Джон-Генрі надто низько схилився над кліткою, Джинджер довбнув його ззаду за шию. Пані Картер показувала усім той шрам щоразу, коли нещасний Джон-Генрі повертався додому на вихідні.

Усе це промайнуло в голові Енн, поки пан Гаррісон стояв перед нею, безмовний і, вочевидь, розлючений. Навіть у найкращому настрої пан Гаррісон не був привабливим чоловіком: він був низький, гладкий і лисий, а зараз, з круглим, багряним від злості лицем і велетенськими синіми очима, що ледь не вилазили з очниць, він був, на думку Енн, найпотворнішою людиною у світі.

Аж ось пан Гаррісон раптово заговорив.

— Я не збираюся це терпіти, — прошипів він, — ні на день довше, чуєте мене, панно? Хай йому грець, це вже втретє, панно... втретє! Навіть святим би вже увірвався терпець, міс. Останнього разу я попереджав вашу тітку, щоб вона не допускала такого знову... але вона не догледіла... вона знову зробила це... що вона хоче цим показати, ось що я хочу знати! Ось для чого я тут, панно!

— Чи не поясните ви, у чому справа? — запитала Енн, настільки ввічливо, наскільки могла. Вона почала практикувати таку манеру говоріння не так давно, щоб до початку навчального року вона вже була добре відпрацьована, та це ніяким чином не вплинуло на сердитого Дж. Гаррісона.

— У чому справа? Справа таки є, хай йому грець! Справа в тому, панно, що та джерсійська телиця, що належить вашій тітці, щойно знову була біля мого вівса, не більше, ніж пів години тому. Вже втретє, зятяйте собі! Я знайшов її там минулого вівторка, а тоді ще й вчора. Я приходив сюди й сказав вашій тітці, щоб вона не допускала такого знову. Де ваша тітка, панно? Я хочу лиш побачити її на хвилинку й висловити їй своє невдоволення... невдоволення Дж. Гаррісона, панно.

— Якщо ви маєте на увазі панну Маріллу Катберт, то вона мені не тітка, і зараз вона поїхала до Іст-Графтона, щоб побачитися з далеким родичем, який сильно занедужав, — сказала Енн, промовляючи кожне наступне слово зі щораз більшою гідністю. — Мені дуже шкода, що моя корівка залізла до вашого вівса... вона належить мені, а не панні Катберт. Метью придбав її в пана Белла й подарував мені три роки тому, коли вона була ще маленьким телятком.

— Вам шкода, панно! Це справі ніяк не зарадить. Ви б краще поглянули на той безлад, на який ця тварина перетворила мій овес... вона потолочила все уздовж і впоперек, панно!

— Мені дуже шкода, — твердо повторила Енн, — але, можливо, якби ви краще лагодили свою огорожу, Доллі б не вдалося її зруйнувати. Це ж вам належить та частина огорожі, що відділяє ваше поле з вівсом від нашого вигону, і ще раніше я помітила, що вона перебувала не в найкращому стані.

— З моєю огорожею все в порядку, — відрізав пан Гаррісон, ще більш сердито, ніж раніше, ведучи цю війну на ворожій території. — Навіть тюремні мури не зупинять таку

демонічну телицю. І я скажу тобі, руда вітрогонко, що якщо корова таки твоя, як ти кажеш, то тобі краще зайнятися тим, щоб слідкувати за нею й не підпускати до чужої землі замість того, щоб сидіти тут і читати якісь романи в жовтих палітурках! — сказав пан Гаррісон, кинувши погляд на безневинного Вергілія в жовтувато-коричневій палітурці, що лежав в Енн під ногами.

При згадці про її руді коси дівчина почервоніла, адже колір волосся завжди був її вразливим місце.

— Уже краще мати руде волосся, аніж зовсім ніякого, окрім маленьких копичок за вухами, — спалахнула вона.

Енн влучила в яблучко, адже пан Гаррісон справді дуже переживав через свою лисину. Він знову почав задихатися від злості, тож він міг лише безмовно дивитися на Енн, яка вже опанувала себе й продовжувала:

— Я можу вибачити вам, пане Гаррісоне, бо в мене є уява. Я запросто можу собі уявити, як вас роздратувало те, що ви знайшли корову у вівсі, тож я не маю плекати жодних лихих думок щодо того, що ви тут наговорили. Я обіцяю, що Доллі більше не заходитиме на ваше поле. Даю вам слово честі щодо цього.

— Що ж, твоє щастя, якщо не заходитиме, — пробурмотів пан Гаррісон дещо спокійнішим тоном, але потупотів геть досі розлючено, так, що Енн, доки сягав її слух, чула, як він бурчить сам до себе.

Тоді, зажурившись, Енн промарширувала через подвір'я й закрила капосну корівку в загоні для худоби.

«Звідти вона вже точно не зможе вибратися, якщо тільки не рознесе паркан, — подумала вона. — Зараз вона здається такою спокійною. Насмілюся подумати, вона наїлася того вівса донесхочу. Шкода, що я не продала її панові Ширеру, який хотів придбати її минулого тижня, але я думала, що краще буде зачекати до аукціону й продати всю худобу разом. Гадаю,

пан Гаррісон і справді безумець. У НЬОМУ я вже точно не знайду свою споріднену душу».

Енн завжди користалася з нагоди знайти споріднену душу.

Марілла Катберт саме заїжджала на подвір'я, коли Енн повернулася із будинку й побігла готувати чай. А тоді вони обговорили всю цю історію за чайним столиком.

— Я буду рада, коли аукціон закінчиться, — сказала Марілла. — Тримати тут стільки худоби — це надто велика відповідальність, особливо коли за нею доглядає лише Мартін, на якого не варто покладатися. Він досі не повернувся, хоча й обіцяв, що повернеться ще минулого вечора, якщо я дам йому вихідний, щоб він міг піти на похорон своєї тітоньки. Навіть не знаю, скільки в нього тих тіток. Це вже четверта, котра померла за той рік, що він у нас працює. Буду більш ніж вдячна, коли дозріє урожай і пан Баррі візьме на себе управління фермою. Нам доведеться тримати Доллі в загоні, аж поки не повернеться Мартін, адже її треба буде відігнати аж на дальнє пасовище й полагодити там огорожу. Визнаю, цей світ таки повен проблем, як каже Рейчел. Ось бідолашна Мері Кіт помирає, і один Бог знає, що буде з її дітьми. У неї є брат, який мешкає в Британській Колумбії, і вона написала йому про них, але відповіді ще не отримала.

— Що то за діти? Скільки їм років?

— Їм уже по шість... це двійнята.

— О, я завжди особливо цікавилася двійнятами, ще відтоді, як у пані Хаммонд їх було так багато, — гордо сказала Енн. — Вони гарненькі?

— Ой, лишенько, важко сказати... вони були такі замурзані. Деві був надворі й ліпив тістечка з грязюки, а Дора вибігла, щоб покликати його до будинку. Деві штовхнув її, і вона стрімголов полетіла в найбільшу купу грязюки, а тоді, оскільки вона почала рюмсати, і сам стрибнув у найглибшу калабаню й викачався в ній, щоб показати, що тут немає чого

плакати. Мері каже, що Дора справді хороше дитя, але Деві постійно потрапляє в халепи. Його ніколи добре не виховували. Його батько помер, коли він був ще немовлям, а Мері хворіє ще відтоді.

— Мені завжди так прикро за дітей, яких не виховують, — гірко промовила Енн. — Ви ж знаєте, що мене теж не виховували, аж доки ви не взяли цю справу у свої руки. Сподіваюся, їхній дядько подбає про них. А ким вам доводиться ця пані Кіт?

— Мері? Та ніким. Це її чоловік... він був нашим троюрідним братом. Он там через подвір'я йде пані Лінд. Я так і думала, що вона прийде дізнатися новини про Мері.

— Тільки не розповідайте їй про пана Гаррісона й корову, — попросила Енн.

Марілла пообіцяла, що нічого не скаже, хоча ця обіцянка виявилася даремною, адже не встигла пані Лінд як годиться присісти, як вже заявила:

— Повертаючись додому з Кармоді, я бачила, як пан Гаррісон гнав вашу джерсійську телицю зі свого вівса. Мені здалося, що він був досить сердитим. Багато галасу він тут здійснює?

Енн із Маріллою нишком обмінялися вдоволеннями усмішками. Мало що в Ейвонлі проходило повз пані Лінд. Ось лише вранці Енн казала:

— Якщо десь опівночі зайти до своєї кімнати, зачинити двері, зачинити віконниці й ЧХНУТИ, наступного ж дня пані Лінд запитає, як там твоя застуда!

— Здається, що він таки здійснює тут чималий галас, — визнала Марілла. — Він висловив своє невдоволення Енн.

— Я гадаю, він дуже неприємна людина, — сказала Енн, обурено задерши голову.

— Ти як ніколи маєш рацію, — урочисто проказала пані Рейчел. — Я зрозуміла, що в нас виникнуть проблеми, ще тоді, коли Роберт Белл продав свій маєток чоловіку з Нью-Брансвіка. Навіть не знаю, що стане з Ейвонлі, якщо сюди приїжджає

стілки чужинців. Скоро навіть засинати у своїх ліжках уже не буде безпечно.

— Ти про що, які ще чужинці сюди приїздять? — запитала Марілла.

— Ти ще не чула? Що ж, по-перше, з'явилася сім'я Доннеллів. Вони будуть жити в старому будинку Пітера Слоана. Пітер найняв чоловіка, щоб той орудував млином. Вони приїхали звідкись зі сходу, і ніхто нічого про них не знає. Далі сім'я того нероби Тімоті Коттона, що збирається переїхати сюди з Вайт Сендс. Яким же тягарем вони будуть для громади! Він то страждає від сухот, то краде, а його дружина дуже квола, і в неї ні до чого руки не лежать. Вона миє посуд СИДЯЧИ. А дружина Джорджа Пая взяла до себе осиротілого племінника свого чоловіка, Ентоні. Він ходитиме до твоєї школи, Енн, тож тобі теж слід очікувати від нього проблем. Крім нього, у тебе буде ще один учень-чужинець. Пол Ірвінг повертається зі Штатів і житиме тут зі своєю бабцею. Ти пам'ятаєш його батька, Марілло... Стівена Ірвінга, який колись покинув Лаванду Льюїс у Графтоні?

— Не думаю, що він її покинув. Вони посварилися... Гадаю, вони обоє в цьому винні.

— Ну, у будь-якому разі він з нею не одружився, а вона, кажуть, стала дуже дивакуватою. Живе сама в тій маленькій кам'яниці, яку зве Будинок Відлуння. Стівен же поїхав у Штати, там почав займатися справою свого дядька й одружився з янкі. Відтоді він не бував удома, та його мати приїздила до нього раз чи двічі. Дружина його померла два роки тому, тож він і відправив сина на трохи до своєї матері. Малому зараз десять, і невідомо, чи з нього вийде хороший учень. По цих янкі так одразу нічого й не скажеш напевне.

Пані Лінд рішуче дивилася на усіх людей, які мали нещастя народитися чи виховуватися будь-де поза межами острова Принца Едварда, поглядом «а чи може щось добре вийти

з Назарету?». Вони, звісно ж, МОЖУТЬ бути хорошими людьми, але безпечніше було ставити цей факт під сумнів. Особливо упереджено вона ставилася до «янки». Її чоловіка колись обдурих на десять доларів один роботодавець, на якого він працював у Бостоні, і тепер ні небесні, ні земні сили не могли переконати пані Рейчел у тому, що всі Сполучені Штати не відповідальні за це.

— Ейвонлійській школі не завадить трохи свіжої крові, — емоційно відрізала Марілла, — і якщо хлопець хоч трохи схожий на свого батька, з ним не буде жодних проблем. Стів Ірвінг був наймилішим хлопцем з усіх, хто тільки зростав у цих краях, хоча дехто й уважав його пихатим. Думаю, пані Ірвінг прийме хлопця з великою радістю. Вона здається такою самотньою, відколи помер її чоловік.

— О, той хлопець може бути й нормальним, але він все одно буде не таким, як ейвонлійські діти, — сказала пані Рейчел, так, наче це одразу ставило все на свої місця. Думки пані Рейчел з приводу інших людей, місць чи речей завжди залишалися незмінними. — Енн, я чула, що ви збираєтеся започаткувати якесь товариство для вдосконалення нашого селища?

— Ми просто говорили про це з дівчатами й хлопцями під час останнього зібрання дискусійного клубу, — почервонівши, промовила Енн. — Їм здається, що це досить добра ідея... і з цим згідні також пан та пані Аллан. Зараз у багатьох селищах є такі товариства.

— Ну, якщо заведешся з цією справою, то проблем не оберешся. Краще покинь це, Енн, ось що я тобі скажу. Люди не люблять, коли їх намагаються якось удосконалити.

— О, але ми збираємось удосконалювати не ЛЮДЕЙ, а саме селище. Можна зробити стільки всього, щоб Ейвонлі стало кращим. Наприклад, хіба б це не було вдосконаленням, якби ми вмовили пана Леві Болтера знести ту страшну прибудову на його верхній фермі?

ЗМІСТ

I	Сердитий сусід	7
II	Швидко продавала, а тоді гірко жалкувала	18
III	Пан Гаррісон удома	25
IV	Різні думки	34
V	У ролі вчительки	40
VI	Усі можливі типи чоловіків... та жінок	49
VII	Почуття обов'язку	62
VIII	Марілла бере під свою опіку двійнят	69
IX	Питання кольору	80
X	Деві в пошуках сенсації	88
XI	Факти та ілюзії	100
XII	День люті	111
XIII	Золотий пікнік	120
XIV	Загрозу відвернуто	132
XV	Початок канікул	146
XVI	Суть сподівань	155
XVII	Смуга прикрих випадковостей	163
XVIII	Пригода на дорозі Торі	175
XIX	Просто щасливий день	186
XX	Так, як це часто трапляється	199

XXI	Мила панна Лаванда	208
XXII	Усяка всячина	223
XXIII	Любовна історія панни Лаванди	229
XXIV	Пророк у своїй Вітчизні	237
XXV	Ейвонлійський скандал	247
XXVI	За поворотом	261
XXVII	Пообіддя в кам'яниці	274
XXVIII	Принц повертається у зачарований палац	288
XXIX	Поезія і проза	300
XXX	Весілля в кам'яниці	308